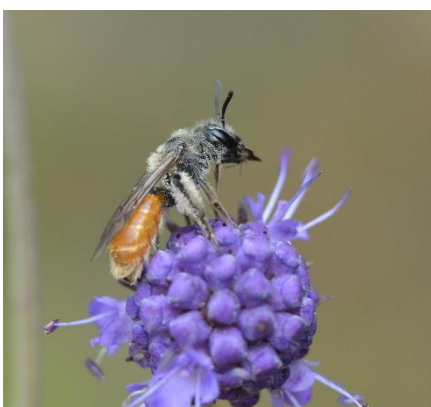

Natur- och friluftspan

- Mål, strategier och åtgärder 2020-2023

Antagen 2020-04-15

FINSPÅNG

Innehåll

Sammanfattning	3
Finspångs fokusområden för natur- och friluftsliv	3
Fyra mål på vägen dit	3
Inledning	5
1.1 Syfte	5
1.2 Omfattning och avgränsning	5
1.3 Processen för framtagande av planen	6
1.4 Läsanvisningar	6
Planeringsförutsättningar	7
2.1 Agenda 2030	7
2.2 Miljömål	8
2.3 Nationella friluftsmål	8
2.4 Regional handlingsplan för grön infrastruktur i Östergötland	9
2.5 Lokala styrdokument	9
Kartläggning	10
3.1 Uppdatering av objektskatalogen för värdefulla naturområden	10
3.2 Kartläggning av värden för friluftsliv	10
3.3 Visualisering	10
MÅL 1 Rika natur- och friluftsupplevelser	12
MÅL 2 Ökad biologisk mångfald	16
MÅL 3 Sammanhängande grönblå infrastruktur	20
MÅL 4 God kunskap och samverkan	22
Ordlista	24

Sammanfattning

Framtagande av natur- och friluftsplanen har varit ett prioriterat uppdrag från kommunstyrelsen. Planen antogs 2020-04-15 av kommunfullmäktige och är ett kommunövergripande styrdokument som ska främja och utveckla naturvärden och *friluftsliv* i Finspångs kommun. Planen finns som dokument och publiceras även som en digital plan med tillhörande kartmaterial på kommunens webbplats.

Finspångs fokusområden för natur- och friluftsliv

Kommunen beslutade 2017 att ställa sig bakom näringslivsrådets tillväxtmål varav de två följande fokusområdena är relevanta för natur- och friluftsplanen:

- Finspång är ett nationellt besöksmål för aktiv fritid
- Finspång ska ha en hållbar ekologisk utveckling

Fyra mål på vägen dit

1. Rika natur- och friluftsoplevelser
2. Ökad biologisk mångfald
3. Sammanhängande grönbå infrastruktur
4. God kunskap och samverkan

För varje mål finns strategier och åtgärder för att uppnå målen. För åtgärderna har en ansvarig aktör och medverkande aktörer identifierats.

Orientering är populärt och under 2019 arrangeras O-Ringen i kommunen. Foto: Tony Oldenburg

I kommunen finns många fina kanotleder.

Inledning

Naturen och dess ekosystem utgör grunden för allt liv på jorden och är en förutsättning för människans existens. Tack vare samspelet mellan växter, djur och andra levande organismer kan människans behov tillgodoses. Naturen ger positiva hälsoeffekter och upplevelsevärden, kopplade till friluftsliv och rekreation.

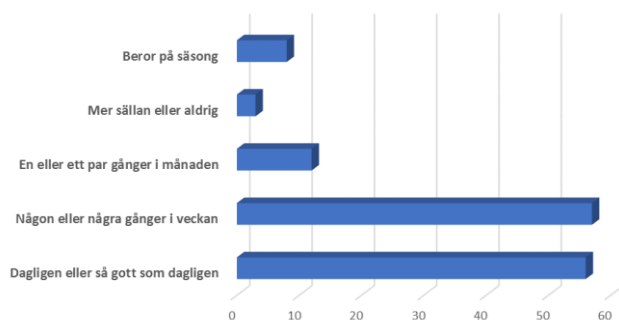
Kommunen ska arbeta för en varierad och rik natur för djur- och växtlivet, en fungerande *grönblå infrastruktur* och för att ta tillvara på de *ekosystemtjänster* som tillhandahålls. *Finspång* ska även erbjuda rika natur- och friluftsupplevelser för alla kommuninvånare och besökare. Ett rikt natur- och friluftsliv ökar Finspångs attraktionsvärde och är en grund för positiv utveckling och tillväxt. Den bostads- och tätortsnära naturen är särskilt viktig. Ett tillgängligt och varierat natur- och friluftsliv bidrar till jämlikhet och förbättrad folkhälsa. Friluftsliv bidrar också till förståelse för naturen och till landsbygdsutveckling genom exempelvis naturturism.

Framtagande av en natur- och friluftslivsplan är ett prioriterat uppdrag i den *strategiska planen* och är en viktig del i kommunens arbete för ett hållbart och attraktivt Finspång.

52

... procent av svenskarna tycker att möjligheten till friluftsliv är viktig när man väljer bostadsort (enkät genomförd av Mittuniversitet).

Hur ofta vistas du i naturen?

I en enkät som Finspångs kommun genomförde under juni/juli 2019 frågades invånarna bland annat hur ofta de brukar vistas i naturen. Cirka 83 % svarade att de vistas i naturen dagligen eller så gott som dagligen/Någon eller några gånger i veckan.

1.1 Syfte

Syftet med natur- och friluftslivsplanen är att:

- formulera en strategi för att bevara och utveckla naturvärden och friluftsliv i Finspång utifrån fokusområden i tillväxtvisionen.
- redovisa prioriterade åtgärder för naturvård och friluftsliv.
- beskriva hur ny kunskap och behov av eventuella förändringar kan föras in i den fysiska planeringen.
- öka förståelsen och kunskapen om naturen och friluftslivet bland tjänstepersoner, politiker, utbildning och allmänheten.

Fakta och planeringsunderlaget i denna plan ska fungera som underlag till fysisk planering.

1.2 Omfattning och avgränsning

Natur- och friluftslivsplanen är vägledande för arbetet med natur och friluftsliv inom hela Finspångs kommun. Utvecklingen av naturvård och friluftsliv drivs genom dialog, stöd och påverkansarbete gentemot andra aktörer och angränsande kommuner.

1.3 Processen för framtagande av planen

Arbetet med att ta fram natur- och friluftsplanen har bedrivits av en arbetsgrupp (se nedan) och dialog har förts med ansvariga tjänstepersoner för kultur och turism. Arbetsgruppen har haft dialog med föreningar och andra aktörer verksamma inom natur- och friluftsområdet. Framtagande av natur- och friluftsplanen har skett parallellt med arbetet med *översiktsplanen*.

Arbetet påbörjades med att kartlägga nuläget av natur- och friluftsvärden genom informationsinsamling och inventeringar. Detta arbete har finansierats med externa medel (LONA-bidrag) och genomförts av projektanställda. För kartläggningen av friluftsvärden har Finspångs kommun deltagit i ett pilotprojekt som initierats av Naturvårdsverket (se avsnitt 3).

Arbetsgrupp för planen

Sektor Samhällsbyggnad

Naturvårdssamordnare

Hållbarhetsstrateg

Ledningsstaben

Fritidsutvecklare

Miljöstrateg

1.4 Läsanvisningar

De ord som har kursiverats förklaras i en ordlista i slutet av i detta dokument, kursiveringen sker första gången ordet nämns i brödtexten. Åtgärder betecknas dels med ett löpnummer samt med en bokstav som knyter an till den strategi som åtgärder hör till.

Under 2018 anlades en trick-bana och MTB (mountainbike)-leder märktes upp. Foto: Loe Mossberg

Planeringsförutsättningar

2.1 Agenda 2030

FN:s generalförsamling antog 2015 Agenda 2030 för hållbar utveckling. Agendan innebär att FN:s medlemsländer anslutit sig till att arbeta för att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. Agendan innehåller 17 mål som är integrerade och odelbara. Det betyder att inget av målen kan uppnås på bekostnad av ett annat och att framgång krävs inom alla områden för att det övergripande målet med Agenda 2030 ska kunna uppnås. Agenda 2030 bygger på att civilsamhälle, näringsliv, offentlig sektor, forskare och enskilda individer inkluderas i genomförandet och aktivt jobbar mot samma mål.

De mål som i huvudsak berör denna plan är:

- God hälsa och välbefinnande
- Hållbara städer och samhällen
- Bekämpa klimatförändringarna
- Ekosystem och biologisk mångfald
- Fredliga och inkluderande samhällen

Figur 1 – Agenda 2030, de globala målen.

2.2 Miljömål

Sveriges generationsmål och 16 miljömål togs fram för att utgöra en miljöpolitiskt grund där det övergripande målet är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.

Natur- och friluftsplanen berör i huvudsak följande miljömål:

- Begränsad klimatpåverkan
- Levande sjöar och vattendrag
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

Figur 2. Sveriges Miljö kvalitetsmål.

Länsstyrelsen i Östergötland tog 2014 fram ett samlat regionalt åtgärdsprogram för miljömålen med 50 åtgärder i Östergötland. Åtgärdsprogrammet består av fyra teman: kust och vatten, växter och djur, skog och odling samt människan i miljön. Inom varje tema beskrivs miljö tillståndet i länet för de olika berörda miljömålen samt ges en redogörelse för några av de främsta utmaningar inom temat. Varje tema avslutas med en lista på åtgärder kopplade till utmaningarna. Åtgärdsprogrammet innehåller ett antal åtgärder med relevans för natur- och friluftsplanen.

Finspångs kommun har valt att inte ta fram ett eget samlat lokalt miljömålsdokument. Kommunen arbetar i stället i enlighet med miljöpolicy utifrån nationella och regionala miljömål. Utifrån lokala förutsättningar fokuseras miljöarbetet på åtgärder som konkretiseras i kommunala planer och program.

2.3 Nationella friluftsmål

Målet för Sveriges friluftslivspolitik är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv, allemansrätten är en grund för detta. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande och social gemenskap genom god tillgång till natur och genom ökad kunskap. Friluftslivets folkhälsoaspekter, genom såväl förebyggande som rehabiliterande hälsovård, liksom kulturliv och samhällsplanering, är centrala. För att värna de tätortsnära grönområdena har den kommunala planeringen en nyckelroll.

De tio nationella friluftsmålen är:

- Tillgänglig natur för alla
- Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet
- Allemansrätten
- Tillgång till natur för friluftsliv
- Attraktiv tätortsnära natur
- Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
- Skyddade områden som resurs för friluftslivet
- Ett rikt friluftsliv i skolan
- Friluftsliv för god folkhälsa
- God kunskap om friluftslivet

2.4 Regional handlingsplan för grön infrastruktur i Östergötland

Länsstyrelsen har på uppdrag av regeringen tagit fram en handlingsplan för grön infrastruktur i Östergötland. Grön infrastruktur är nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande genom de nyttor naturen ger oss, så kallade ekosystemtjänster.

Länsstyrelsen har tagit fram kartor som visar var det finns sammanhängande områden för olika naturtyper – så kallade värdestrakter och värdenätverk. Framtagna kartor finns tillgängliga i en karttjänst för grön infrastruktur. Arbete med grön infrastruktur handlar om att göra det lättare och tydligare för alla att ta hänsyn till naturen och hushålla med mark och vatten. Underlaget utgår från faktaunderlag om värdefull natur samt kunskap om arters krav på landskapet. Kartorna är avsedda att fungera som verktyg för planering och genomförande av åtgärder för att nå miljömålen. Handlingsplanen beskriver vilka utmaningar som finns för de olika naturtypernas bevarande och vilken typ av insatser som behöver prioriteras.

2.5 Lokala styrdokument

2.5.1 Kommunens strategiska plan och budget (2019 – 2021)

Kommunens strategiska plan innehåller strategier för hur kommunens vision ska vara vägledande för hur mål och framgångsfaktorer utformas. Planen har 15 övergripande mål inom perspektiven tillväxt och utveckling, verksamhet, medarbetare och ekonomi. Beslut om strategisk plan innehåller också budgetramar på sektorsnivå. Från och med 2020 harmoniserar Finspångs kommuns strategiska plan med de 17 målen i Agenda 2030.

2.5.2 Tillväxtnål Vision 30/35

Kommunfullmäktige beslutade 2017 att ställa sig bakom näringslivsrådets tillväxtnål samt att inkorporera målet i de styrande strategiska dokumenten. Tillväxtnålet är att Finspång ska arbeta för att 2035 ha 30 000 invånare. För att uppnå detta har ett antal centrala fokusområden formulerats. Två av dessa fokusområden är relevanta för natur- och friluftsplänen:

- Finspång är ett nationellt besöksmål för aktiv fritid
- Finspång ska ha en hållbar ekologisk utveckling

2.5.3 Översiktsplan 2020

Översiktsplanen (ÖP) är kommunens viktigaste och mest långsiktiga instrument för mark- och vattenanvändningen såsom lokalisering och utformning av bebyggelse och infrastruktur. Den ska både formulera visioner för framtiden och vara till praktisk vägledning för beslut i konkreta plan- och bygglovsärenden.

En ny ÖP väntas gälla från 2020. I den föreslås att Finspångs tätort ska förtätas och nya bostadsområden ska skapas i anslutning till befintlig bebyggelse, gärna i natur- och sjönära lägen. Även landsbygden och övriga orter ska växa då främst genom förtätning. Den nya översiktsplanen kommer att innehålla riktlinjer för natur- och friluftsliv.

2.5.4 Klimatanpassningsplan

En klimatanpassningsplan för Finspångs kommun antogs 2019. Att arbete med grön infrastruktur bidrar till klimatanpassning genom att naturen producerar ekosystemtjänster som kan minimera klimatförändringarnas negativa effekter samt genom att en hållbar grön infrastruktur med sammanhängande livsmiljöer ökar förutsättningar för att arter klarar de förändringar som ett varmare klimat förväntas innebära.

Kartläggning

Framtagande av natur- och friluftplanen har föregåtts av en omfattande kartläggning av naturvärden och värden för friluftsliv.

3.1 Uppdatering av objektskatalogen för värdefulla naturområden

Kommunens nuvarande naturvårdsprogram med tillhörande objektskatalog över värdefulla *naturområden* antogs 2003. För att få ny kunskap om naturvärdena i kommunen har en uppdatering av objektskatalogen gjorts. Information har samlats in från befintligt kunskapsunderlag exempelvis från Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen. Inventeringar har även gjorts på plats. Områden har klassificerats utifrån flera kriterier, en del följer klassningen som objekten fått i andra inventeringar så som biologisk inventering av sötvattensmiljöer (BIS) och våtmarksinventeringen. Bedömningen grundas i övrigt på objektens artsammansättning (exempelvis *rödlistade arter*), *biotopernas* strukturer, storlek och dess betydelse för mosaiken av olika biotoper i kommunen.

3.2 Kartläggning av värden för friluftsliv

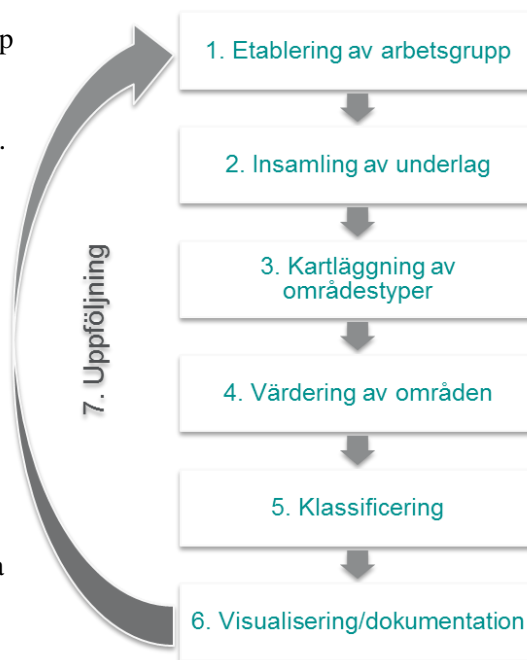
Kartläggning av värden för friluftsliv har bedrivits i ett pilotprojekt där Naturvårdsverket har varit huvudman och där ett antal kommuner har deltagit. I projektet har Naturvårdsverket tagit fram ett förslag på metod för kartläggning av friluftsvärden som deltagande kommuner testat.

Metoden består av sex moment (se figur 3) som följs upp med ett visst tidsintervall. Tanken är att metoden främst används på lokal nivå och att själva kartläggningen ska möjliggöra regionala eller nationella sammanställningar. Kartläggningen används för att värdera och klassificera *friluftsområden* så att detta kan användas till strategiskt arbete och fysisk planering. Mer information om metoden "*Kartlägga naturområden för friluftsliv*" finns på Naturvårdsverkets webbplats.

För att arbetet med friluftsliv ska nå resultat är det nödvändigt att förutsättningar som politiskt stöd och resurser finns. Övriga framgångsfaktorer är engagemang, kompetens och kompetensutvecklingsmöjligheter samt strukturell samordning inom kommunens sektorer inom exempelvis planarkitektur, folkhälsa, ekosystem, sociala funktioner, hållbarhet och turism.

3.3 Visualisering

Kartmaterialet samt informationen som har sammanställts för natur- och friluftsvärden finns tillgänglig publikt på kommunens webbplats samt i det interna kartsystemet.

Figur 3. Metod för kartläggning av friluftsområden.

Foton: Marika Sjödin

MÅL 1 Rika natur- och friluftsupplevelser

Alla som vistas i Finspångs kommun har tillgång till ett rikt friluftsliv och rika naturupplevelser som finns nära och är tillgängliga året om. Finspång ska vara Östergötlands ledande friluftskommun och bland Sveriges fem bästa friluftskommuner.

Varför är målet viktigt?

Naturen har en positiv inverkan på människors välmående och vistelse i naturen skapar en vilja att bevara den. Den bostads- och tätortsnära naturen är särskilt viktig och fyller många funktioner. Den uppmuntrar till lek och rörelse samtidigt som den kan ge stillhet och ro samt minska stress. En varierad natur med en mångfald av biotoper och arter bidrar till en rikare naturupplevelse. Ett tillgängligt och varierat natur- och friluftsliv bidrar till jämlikhet och förbättrad folkhälsa. Ett rikt natur- och friluftsliv ökar Finspångs attraktionsvärde och är en grund för positiv utveckling och tillväxt. Detta gynnar både boendemiljö, turism och näringsliv.

Koppling till nationella och regionala mål

Följande mål har en tydlig koppling till Finspångs kommuns mål 1:

Nationella miljömål

- God bebyggd miljö

Nationella friluftsmål

- Tillgång till natur för friluftsliv
- Attraktiv tätortsnära natur
- Hållbar regional tillväxt
- Ett rikare friluftsliv i skolan

Nationella folkhälsomål

- Ökad fysisk aktivitet

Agenda 2030

- God hälsa och välbefinnande
- Hållbara städer och samhällen

Strategier för att uppnå målet

- A. Strategiska markköp för natur och friluftsliv kombineras med det prioriterade behovet av markinköp för bostäder och i lämpliga fall säkerställas värdefulla natur- och friluftsområden genom formellt skydd.
- B. Ta hänsyn till samspelet mellan boendemiljöer, naturmiljöer och behov av områden för rekreation och friluftsliv. Som ett riktvärde rekommenderas 300 meter som längsta avstånd från bostad till närmaste grönområde eller park för att det ska nyttjas i vardagen. Behovet av att reservera plats för grönområden och bevara tätortsnära skogar ska beaktas när bebyggelsen växer och utvecklas.
- C. Använda naturgivna förutsättningar som grund vid planering av nya bostadsområden och större exploateringar. När viktiga natur- och friluftsvärden får stå tillbaka för andra intressen vid exploatering utreds förutsättningarna för kompensationsåtgärder.
- D. Områden i kartläggningen utpekade som mycket viktiga för friluftsliv samt särskilda kvalitetsområden (till exempel naturreservat) ska om möjligt vara lätta att nå för invånarna och besökare. Särskilt hänsyn tas till målgrupper som har svårt att ta sig ut i naturen på egen hand.
- E. Fortsätta att utveckla natur- och friluftsområden i strategi D för natur- och friluftsliv samtidigt som värdena bevaras. Innovativa idéer ska främjas. Möjlighet ska ges till ett aktivt friluftsliv under olika årstider med tillgängliga, anpassade och välskötta anordningar/anläggningar.

Åtgärder		Ansvar	Medverkande
1 (A)	Genomföra strategiska markinköp för natur- och friluftsvärden framförallt i kombination med det prioriterade behovet av markinköp för bostäder. Där inköp inte kan göras och där det är lämpligt ska kommunen verka för att sätta upp överenskommelser med markägaren.	Sektor samhällsbyggnad	Ledningsstab
2 (A)	Arbeta med formellt skydd av värdefulla natur- och friluftsområden på kommunal mark.	Sektor samhällsbyggnad	Ledningsstab
3 (A)	Föra kontinuerlig dialog med andra markägare om formellt skydd av icke kommunal mark.	Sektor samhällsbyggnad	Ledningsstab
4 (B)	Ta fram en uppdaterad rutin för hur natur- och friluftsförfrågor och eventuella intressekonflikter däremellan hanteras i planprocessen och övriga ärenden.	Sektor samhällsbyggnad	Ledningsstab
5 (B)	Kartlägga nuvarande avstånd från bostäder till grönområde eller park och identifiera var det finns behov av och möjlighet till nya grönområden/parker.	Sektor samhällsbyggnad	Ledningsstab
6 (C)	Ta fram och implementera en rutin för kompensationsåtgärder utifrån gällande lagstiftning.	Sektor samhällsbyggnad	Ledningsstab
7 (D)	Kartlägga hinder för att ta sig ut i naturen samt ta fram en plan för att minska dessa och öka tillgängligheten för samtliga besöksgrupper.	Ledningsstab	Sektor samhällsbyggnad
8 (D)	Aktivt föra dialog med berörda parter om att öka den fysiska tillgängligheten till natur- och friluftsområden.	Ledningsstab	Sektor samhällsbyggnad
9 (E)	Utveckla en fritidsbank (bibliotek för friluftsförfrågningar).	Ledningsstab	-
10 (E)	Ta fram och implementera en plan med rutin för skötsel av kommunala friluftsanordningar.	Ledningsstab	-
11 (E)	Utveckla friluftsmöjligheterna vid lämpliga naturområden (exempelvis grillplatser, fiske, rundslingar, leder och skyltning).	Ledningsstab	Sektor samhällsbyggnad
12 (E)	Årligen arrangera natur- och kulturguidningar för att få ut fler personer i naturen.	Sektor samhällsbyggnad	-

Skidåkning är populärt i kommunen. Foto: pixel2013/Pixabay

Under 2015-2016 märkte Finspångs kommun upp femtio evighetsträd. Foto: Marika Sjödin

Under 2017 bildade Finspångs kommun sju skolskogar i Finspångs tätort. Foto: Marika Sjödin

MÅL 2 Ökad biologisk mångfald

Biologiska mångfald ska främjas. I Finspångs kommun ska det finnas väl fungerande ekosystem och varierande biotoper vilket är en förutsättning för arters långsiktiga överlevnad.

Varför är målet viktigt?

Biologisk mångfald är grunden för uthålligt liv på jorden och därigenom människans existens. *Evolutionen* pågår ständigt och har gjort det så länge liv har funnits, men förändringen av olika livsmiljöer sker nu i en sådan hastighet att arter inte hinner anpassa sig vilket resulterar i att många arter dör ut. Det leder till att många arter och livsmiljöer försvinner från Sverige och från jordens yta.

Alla arter fyller en funktion och har ett eget värde. Genetiskt utbyte mellan olika populationer och livsmiljöer behövs för att arter ska kunna leva vidare. Det är svårt att veta vilka arter som är direkt livsviktiga för allt liv på jorden. Biologisk mångfald och naturlandskapet ligger till grund för funktioner och processer i ekosystemen som påverkar

bildandet av ekosystemtjänster som pollinering, livsmedel, skugga och skydd mot skadlig UV-strålning, dagvattenrening, renare luft och vatten.

Koppling till nationella och regionala mål

Följande mål har en tydlig koppling till Finspångs kommuns mål 2:

Nationella miljömål

- Levande sjöar och vattendrag
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt växt och djurliv

Agenda 2030

- Ekosystem och ekosystemtjänster

Strategier för att uppnå målet

- F. Genomföra naturvårdande åtgärder och inventeringar för att bevara och utveckla den biologiska mångfalden på kommunal mark samt vara ett stöd för andra markägare som vill göra detsamma. Särskilda åtgärder ska genomföras för att bevara kommunens mest sällsynta och hotade arter.
- G. Arbeta aktivt med naturvårdande skötsel av kommunala naturreservat och skogliga naturvårdsområden. Gynnande av biologisk mångfald ska vara en del i skötseln av kommunala grönområden och övrigt skogsinnehav.
- H. Kontinuerligt införskaffa och kommunicera kunskap om värdefulla *naturområden* och den biologiska mångfalden.

Åtgärder		Ansvar	Medverkande
13 (F)	Arbeta för fastställande av kommunala ansvarsarter.	Sektor samhällsbyggnad	-
14 (F)	Initiera och genomföra åtgärder som gynnar insekter och andra artgrupper som är knutna biotoper som exempelvis sandmiljöer, ekmiljöer och gamla lövträd.	Sektor samhällsbyggnad	-
15 (F)	Inventera värdeelement i det kommunala skogsinnehavet, (ex. död ved och lövandel), som underlag för biotopförbättrande åtgärder.	Sektor samhällsbyggnad	-
16 (F)	Utse ytterligare evighetsträd på både kommunal mark och annan mark (i överenskommelse).	Sektor samhällsbyggnad	-
17 (F)	Arbeta aktivt med andra markägare och bostadsbolag kring naturvårdande insatser.	Sektor samhällsbyggnad	-
18 (G)	Ta fram och implementera en plan för hur <i>invasiva arter</i> ska bekämpas på kommunal mark/vatten.	Sektor samhällsbyggnad	-
19 (G)	Utveckla naturvårdande åtgärder i <i>grönområden</i> och i grönyteskötseln.	Sektor samhällsbyggnad	-
20 (H)	Kontinuerligt uppdatera information om värdefulla <i>naturområden</i> på kommunens webbplats.	Sektor samhällsbyggnad	-
21 (H)	Samråda med Skogsstyrelsen om ärenden som berör värdefulla <i>naturområden</i> för att främja höga naturvärden.	Sektor samhällsbyggnad	-
22 (H)	Samarbeta aktivt med myndigheter i genomförande av naturvårdande åtgärder och informationsspridning.	Sektor samhällsbyggnad	-

Under 2017 anlades en naturstig i en central park i Finspång. Till naturstigen hör bland annat informationsskyltar och ett större insektshotell. Foto: Marika Sjödin

Lorebergs naturreservat. Foto: Marika Sjödin

Under 2017 anlade Finspångs kommun två slåtterängar i Vibjörnsparken. Foto: Marika Sjödin

MÅL 3 Sammanhängande grönblå infrastruktur

Finspångs kommun utvecklar sammanhängande nätverk av natur på land och i vatten där djur, människor och växter kan röra sig utan barriärer, både i tätorten och på landsbygden. Kommunen främjar de tjänster och produkter som den grönblå infrastrukturen bidrar med, de så kallade ekosystemtjänsterna.

Varför är målet viktigt?

Att arbeta med grönblå infrastruktur och urban grönska handlar om att göra det lättare för alla att använda mark och vatten på ett hållbart sätt. Det handlar bland annat om att värna om kommunens tillgångar för rekreation, attraktivitet och motståndskraft mot klimatförändringar vid exempelvis exploatering och förtätning.

För att den grönblå infrastrukturen i samhället ska fungera och kunna utvecklas behöver hänsyn tas till arters livsmiljöer och de ekosystemtjänster som tillhandahålls. Ekosystemen utgör en grund för ekonomisk utveckling, människors hälsa och välbefinnande samt växt- och djurarters överlevnad.

Ekosystemtjänster fokuserar på nyttoaspekter för människan och kan indelas enligt följande:

- Försörjande – ger varor och nyttigheter som mat och träfiber.
- Reglerande – påverkar och styr naturliga processer som rening av luft, pollinering och hantering av klimatförändringar.
- Stödjande – är underliggande förutsättningar för övriga ekosystemtjänster, exempelvis biologisk mångfald.
- Kulturella – ger värden för till exempel rekreation och friluftsliv.

Koppling till nationella mål

Följande mål har en tydlig koppling till Finspångs kommuns mål 3:

Nationella miljömål

- God bebyggd miljö
- Levande sjöar och vattendrag
- Ett rikt växt och djurliv

Nationella friluftsmål

- Tillgång till natur för friluftsliv
- Attraktiv tätortsnära natur
- Friluftsliv för god folkhälsa

Nationella folkhälsomål

- Ökad fysisk aktivitet

Agenda 2030

- God hälsa och välbefinnande
- Hållbara städer och samhällen
- Ekosystem och ekosystemtjänster
- Bekämpa klimatförändringarna

Figur 4. Ekosystemtjänsternas koppling till de globala målen.

Strategier för att uppnå målet

- I. Stärka och utveckla en sammanhängande *grönblå infrastruktur* i Finspångs tätort, andra orter och på landsbygden för att utveckla kopplingar mellan områden och minska *barriäreffekter*.
- J. Samutnyttja gröna och blå miljöer för att skapa förutsättningar för en mångfald av ekosystemtjänster såsom rekreation, ekologi, dagvattenhantering och sociala mötesplatser. Genom att tillskapa multifunktionella ytor och stråk ges många flera värden på samma yta och klimatrelaterade risker kan minskas.
- K. Verka för att exploatering sker utifrån ett hållbart perspektiv och fragmentering av värdefull grönblå infrastruktur minimeras.
- L. Utveckla arbetet med ekosystemtjänster och grön infrastruktur som ett verktyg för en långsiktig hållbar utveckling.

Åtgärder		Ansvar	Medverkande
23 (I, J, K, L)	Ta fram en <i>grönblå infrastrukturplan</i> .	Sektor samhällsbyggnad	-
24 (I)	Återplantera och nyplantera träd på lämpliga platser och med trädslag som gynnar biologisk mångfald och ekosystemtjänster.	Sektor samhällsbyggnad	-
25 (I, J, K, L)	Införliva arbetet med ekosystemtjänster i planprocessen.	Sektor samhällsbyggnad	-
26 (I)	Pröva behovet av att skapa nya grönområden och utveckla gröna stråk vid nya bebyggelseområden.	Sektor samhällsbyggnad	-
27 (I, L)	Verka för att omvandla hårdgjorda ytor, öppna upp övertäckta bäckar, ta bort vandringshinder och bevara stränder för att öka tillgången på grönblå ytor.	Sektor samhällsbyggnad	-

MÅL 4 God kunskap och samverkan

Kommuninvånare, näringsliv och organisationer har god kunskap om natur- och friluftsvärden. Finspångs kommun arbetar aktivt med samverkan med föreningar och andra aktörer för att stärka engagemanget för natur och friluftsliv för att nå nationella miljökvalitets- och friluftsmål.

Varför är målet viktigt?

Aktuell kunskap om kommunens naturvärden och friluftsliv är en viktig grund för bevarande av dessa. För att nå de nationella miljö- och friluftsmålen är det viktigt att skapa en samsyn och en gemensam bild av hur kommunen ska nå dit. Det är viktigt med samverkan såväl inom kommunen som med externa aktörer. Det är viktigt att samverka utanför kommunens gränser då varken friluftslivet eller naturen följer administrativa gränser. Det ideella engagemanget i Finspång är stort och det är bland annat föreningarna som gör ett stort arbete för Finspångs natur och friluftsliv.

Koppling till nationella och lokala mål

Följande mål har en tydlig koppling till Finspångs kommuns mål 4:

Lokalt mål

- Finspång är länets främsta friluftskommun och bland Sveriges fem bästa friluftskommuner

Nationella miljömål

- Samtliga mål berörs

Nationella friluftsmål

- Samtliga mål men särskilt Starkt engagemang och samverkan

Agenda 2030

- Fredliga och inkluderande samhällen

Strategier för att uppnå målet

- M. Informera om möjligheterna till hållbara naturupplevelser och friluftsliv i kommunen och dess koppling till en god folkhälsa för alla.
- N. Uppmuntra skolor och förskolor att använda utomhuspedagogik som en metod för att öka inlärning och rörelse.
- O. Utveckla ett aktivt samarbete inom kommunen samt mellan kommunen och externa aktörer när det gäller natur- och friluftsförhållanden. Natur- och friluftsrådet samt folkhälsorådet fungerar som arenor för samverkan och dialog.
- P. Stimulera naturturism och nya friluftaktiviteter.

Åtgärder		Ansvar	Medverkande
28 (M)	Ta fram och implementera en informationsplan för natur- och friluftsförfrågor för att bland annat informera om allemansrätten, ett hållbart friluftsliv samt natur- och friluftsområden.	Ledningsstab	Sektor samhällsbyggnad Kommunikationsavdelningen Tillväxt Finspång
29 (M)	Utveckla nya sätt för att nå ut med information om natur- och friluftsförfrågor till olika målgrupper.	Sektor samhällsbyggnad Ledningsstab	Kommunikationsavdelningen.
30 (N)	Bevara och utveckla befintliga skolskogar samt utreda möjligheterna för fler.	Sektor samhällsbyggnad	Sektor utbildning
31 (N)	Kartlägga utvecklingsbehov och ta fram riktlinjer för utformning av skolgårdar och förskolegårdar.	Sektor utbildning	Sektor samhällsbyggnad
32 (O)	Initiera och vara öppen för samarbeten med exempelvis föreningar gällande natur- och friluftsliv.	Sektor samhällsbyggnad Ledningsstab	-
33 (O)	Genomföra samråd med berörda aktörer i ett tidigt skede vid större ändringar, utveckling eller ny skötsel i områden med höga natur- och/ eller friluftsvärden och deras sammanhängande länkar.	Sektor samhällsbyggnad Ledningsstab	-
34 (O)	Vara öppen för samarbete med universitet och högskolor angående exempelvis praktik och examensarbete.	Sektor samhällsbyggnad Ledningsstab	-
35 (P)	Utveckla och delta i lokala nätverk för naturturism.	Tillväxt Finspång	Sektor samhällsbyggnad Ledningsstab
36 (P)	Kontinuerligt delta i regionala i nätverk för friluftsliv och naturvård.	Sektor samhällsbyggnad Ledningsstab	-

Under 2019 genomförde Finspångs kommun och Finspångs SOK:s projektet Hitta Ut.

Ordlista

Biologisk mångfald	Variationsrikedomen bland levande organismer, detta innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem.
Biotop	En typ av omgivning där vissa växt- eller djursamhällen hör hemma. Biotopens egenskaper gör att vissa organismer trivs bättre än andra och biotopen påverkar därför vilka djur och växter som lever i området.
Barriäreffekter	Exempelvis vägar kan bli fysiska hinder för att människor, djur och andra organismer ska kunna röra sig fritt. Detta kan gälla i skogen såväl som i tätorten.
Grönblå infrastruktur	Sammanbunden struktur av <i>naturområden</i> inklusive vattenområden.
Grönområde	Ett grönområde syftar i detta dokument på mark i bebyggda områden som inte täcks av byggnader eller hård beläggning. Hit räknas exempelvis bebyggelsenära <i>naturområden</i> , parker, planteringsytor och klippta gräsmattor.
Ekosystem	Ett ekosystem är ett avgränsat område i naturen som vi människor valt att betrakta som ett system.
Ekosystemtjänster	Alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger oss människor och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet.
Evolution	Den process varigenom levande organismers egenskaper förändras från en form till en annan mellan generationer. Den innebär att ärftliga egenskaper bland arter förändras från generation till generation genom olika processer.
Finspång	Innebär de geografiska området som utgör kommunen.
Finspångs kommun	Kommunen som organisation, den juridiska personen i olika roller, exempelvis som arbetsgivare, ägare av bolag, fastigheter, mark, myndighet, samhällsplanerare med mera.
Invasiva arter	En art som introducerats till områden utanför sitt ursprungliga utbredningsområde, som sprider sig av egen kraft, som skadar ekosystemet som de introducerats till.
Friluftsliv	<i>Friluftsliv</i> är enligt Naturvårdsverkets definition vistelse utomhus i natur- och kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelse utan krav på tävling.
Friluftsområde	Ett större eller mindre natur- eller <i>grönområde</i> som är lämpligt för rekreation och <i>friluftsliv</i> . Faktorer som kan avgöra lämpligheten kan vara placering, åtkomst, framkomlighet och möjligheten till anordningar och anläggningar.
Naturområde	Ett geografiskt område där marken eller vattnet helt eller till stor del hålls opåverkad av mänsklig exploatering eller påverkan.
Rödlistade arter och Rödlistan	I den så kallade rödlistan bedöms och utvärderas arters risk för utdöende. I Sverige tas rödlistan fram av ArtDatabanken och fastställs av Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.
Strategisk plan	Kommunens strategier för att nå politiskt uppsatta mål.
Översiktsplan	Kommunens inriktning för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön.

